

מסורת הש"ס

(א) [לעיל נח: ט] כרכות לד: שבת סג, ב) כרכות לד: שנה סג, קנ"א: פסחים סח: לעיל נ"א: ד) וצברתי ליליא, א) כרכות לד: ו) [שם] ו) וצברתי אילא ר"ש בר מנחין, ח) וצברתי ואת מנחמן, ט) [שם] יג. ע"ש, י) אבות פ"ג משנה יא, כ) [מוספתא דפרה פ"ד ותוספתא דהלת פט"ו], ל) וצברתי לפי ד"ה [לעיל], מ) וצברתי אחר ד"ה [כמשותף], נ) [מסות כד,].

הגהות הגר"א

[א] נ"א זה המורה ליוצר [א] נ"א זה המורה ליוצר נ"א זה המורה ליוצר נ"א זה המורה ליוצר

מוסף רש"י

אין להם משיח לישאל. שמחיה היה משיח ועלו נאמר כל הנבואות אליהם קצין נבואה ישראל ומעל ורעה בעת (ועל פ"ג) לא נתבאר. הטבות והנחמות (ברכות ד: דברי חנמנו שלכן (שבת סג). עין לא ראתה. עין של נביאם לא שלטה לנחמנו (שם) לא נאלת ולא נגלת לנוס נביא (ברכות ט). שהוא רחוק מעבירה. שהיה רחוק כל ימיו מן העבירה. דהיינו דליק מעיקרו (שם). מתעסק במנון תלמודי חכם כדי להגיע לנד שגור וסם פניו בעסקו בתורה ע"י אלו (כתובות ק"א). המגלה פנים בתורה. כל על דברי תורה בחופזה ונגלו עות פניו, כגון משה ויהוה יושב ודורש בחזונו של דופי, כל המה להשגה לנחמנו אלא ויחנה פיהם פלגם, ויטן ראונו כימי קציר מים (שבתות יג). המחלל את הקדשים. שאלט שממין הכלה ומחללן מקדשתן (אבות פ"ג מ"א). והמבזה את המועדות. חילל חולו של מועד נעשית מלכא, או שנהג כהם מנהג חול בחלילה ונפשיה, הדואלי ויזים תמורה כיוס טוב אינו מושג ונפשיה, כל אלה נפקו מפי דבר ה' בזה, שנהג כהם מנהג חולו (שם). והמפרי ברייתו כו'. שאלט רוחה לינוול, את כתיבי הכפר (שם). והמגלה פנים בתורה כו'. דהיינו אפיקורוס כמשה שהיה דורש אגדות של דופי כו' (שם). והמלביין פניו בחיבור ברבים, לא ידענה הכי מפיק ליה מקלס (שם). ונ"ש ש"ג כן באו, הללנין, דלול סומקא ואמי מירא (שם).

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

צ"ט.

עין משפט
נר מצוה

יב א מיי פ"ח מהל' משנה הלכה ז וע"ש כ"מ: ב מיי פ"ח מהל' משנה הל"ג ופ"ח מהל' מלכס הל' ב: ג א מיי שס פ"ו הלכה ד: ד מיי פ"ו מהל' דעות הל' ב טושי"ע י"ד ק"י רנ"ג סעי' י"א: ד ה מיי פ"ג מהל' משנה הלכה ד: ו [מיי שס הל' י"א]: ז [מיי שס הל' ד' ופ"ו מהל' דעות הל"ח ופ"ג מהל' חובל הל"ז טושי"ע מ"מ ק"י מהל' פ"ג מהל' משנה הלכה ח: טז ט מיי פ"ג מהל' מ"מ הלכה י"ג ע"ש ע"ש י"ג טושי"ע י"ד ק"י רנ"ג סעי' י"א: כה:

תורה אור השלם

- 1. כי הנה החשך יכסה ארץ וצדק לא יאמין ויעלך יורח ויבבורו עיניך יראוה: ישיעיהו ט ב 2. ארבעים שנה אקוט בדרו יאמר עם תעני לקב ואתם לא יצאו דרך: תהלים צה י 3. יקרה ביום ההוא ויפחות צר שבעים שנה כימי מלך אהרן מקץ שבעים שנה יקרה לצר כשירת הוזהר: ישיעיהו כג טו 4. ויראו דור הדורים: ופ"י י"ח דור הדורים: תהלים עב ה 5. גילי מציא בת ציון הריעי בת ירושלים הזה מלפך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורוב על חמור ועל עיר בן אגרות: זכריה ט ט 6. ויעפר וירעך ויאכלך את הפן אשר לא ידעת ולא ידעו אבתיך למען הודעך פי לא על הל'ם לבדו יקרה האדם פי על כל מוצא פי יקרה האדם: דברים ח ג 7. שמתנו כימות ענינונו שנת ראינו רעה: תהלים צ טו 8. ויאמר אבךם ידע תרע כי גר יקרה ורעך בארץ לא להם ויבדו וענו אתם ארבע מאות שנה: בראשית טו יג 9. כי יום נקם בלבי וישנת אגולי באה: אגולי באה: ישיעיהו סג ד 10. כי יבעל בחור בתולה יבעל בןך ומשול חתן על בלה יקש עילך אלקיך: ישיעיהו סב ה 11. למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבעתי לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ: דברים יא כא 12. כי מן זה זאת לי אשר נשבעתי מעבר פי נח עוד על הארץ פן נשבעתי מקצף עילך ומגערך: ישיעיהו נד ט 13. ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה שלום לרחוק ולקרוב אמר: כי יום נקם בלבי וישנת אגולי באה: ישיעיהו נט ג 14. בורא נוב שפתים שלום לרחוק ולקרוב אמר: כי יום נקם בלבי וישנת אגולי באה: ישיעיהו נט ג 15. אגולי באה: ישיעיהו נט ג 16. כי דבר י' ביה ואת מצותו הפך הכרת תכרת הנפש והוא עונה בה: במדבר טו לא וצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יקרה לך אלהים אחרים על פני: שמות כ ב

לאיברי לא גליסי. שלא הולאתי דבר מפי שהיו איברי יכולין לשמוע אבל בצדי היה טמון הדבר: י' למען ירבו ימיכם כימי השמים על הארץ. ולא עמדו בצרלס כל כך אבל עמידין לעמוד כשיבא משיח: כמשותף ספן. שצעת ימי המשתה כן ישיש עליך שצעת ימים ויומו של הקצצה אלף שנה: כי מי נח. כמו כימי נח כחשבון השנים שנמלא צידו ללוחו זמן שנשבע ה' מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי כפי אותו חשבון נשבעתי מקצף עליך ומגער בך שלא אחריב את עולמי לאחר שיבא משיח עד שיכלה זה הזמן: לא נפנכאו. טובה לישראל: עין לא ראסה. דלין קץ לדבר: זדיקים אינו עומדין. דגדול כחן של צעלי משובה שאין צריה יכולה לעמוד (לפניהם) [צמחל'תס]: צרישא לרחוק. שנמחק מן הקצצה ואח"כ שז אליו צמטובה והדר שלום לקרוב מעיקרא דליק גמור דגדול כחן של צעלי משובה: שהיה רחוק מן העצירה. כל ימינו דהיינו לדיק גמור: אפיקורוס ומגלה פנים מפורש לקמן [ע"ש]: צריס צשר. מילה: מלך. מן הפסוק הזה שכתוב כי דבר ה' בזה (אמר ר"א וכו') מחלל את הקדשים דמחלל קדשים ומצוה מועדות ומגלה פנים כו' היינו דבר ה' בזה) דציון הוא: מפר צריס. היינו את צריטי הפך: מועדות. חולו של מועד: דקדוק זה. חסרות וימרות: מקו' וזה ומגוירה שוה וזה. [ושאל רבו גזירה שוה] לא גמר מצבו: מהשנה. זה עשועה כמו שאליה עיקר: זו העונד ע"ו. היינו דבר ה' דבור שדבר הקצצה צצמנו לישראל דלנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס: חוור. לשנותה: זמר

ה"ג היינו דאמר ליה הווא מינא לרבי אבהו וכו': אקוט דבור. אקט ישראל ואמלון עליהם כמו נקטיה. ארבעים שנה אקוט דבור דבור קטן של ארבעים שנה שהוה משונה מדורות שלפניו ומסתמא היינו משיח שטינון גדולים יהיו דבורו ופטייה דקרא מיהא גבי מתי מדבר אבל מדכתיב אקוט משמע אף להצא היה מתנבא: מיוחד. חסוב: ה"ג רבי אומר ג' דורות שנאמר ייראוך עם שמש. כלומר כהדי משיח שכתב צו (תהלים עב) לפני שמש יוון שמו ייראוך ישראל ולפני ירח לפני מלכות צית דוד שנמשל כירח כדכתיב (שם) כירח יכון עולם וגו' כמו כן ייראוך דור דוריס דור אחד דוריס צ' הרי ג': אין להם משיח לישראל. אלף הקצצה ימלון צעמנו ויגאלס לצד: שרי ליה מריה. ימחול לו הקצצה שאמר דכריס אשר לא כן: ואלו זכריה מיהא מסנכא. על משיח צצית שני דכתיב צתרי עשר הנה מלך יצא לך וגו'. ולאו היינו זכריה צן יהודיע הכהן שניבא צצית ראשון אלף זכריה צן צרכיה שהיה צמלכות דריוס: רבי אומר שס"ה כמנין ימוס החמה דכתיב כי יום נקס צצני ושנה גאולי כהה. נליוס נקס של מרגלים ארבעים יום מה יוס נקס של מרגלים שנה אחת צכל יוס כדכתיב (צמדבר יד) יוס לשנה יוס לשנה וגו' כך שנת גאולה צהה שנה ליוס שנה ליוס שלל יוס ויוס של שנה זו הכמנה שנת גאולי צמקרא זה נותניס שנה אחת. וליס דרגסי רבי אומר שס"ה אלפיה שנה דכתיב שנת גאולי צהה ושנה של הקצצה הכי הוי דכתיב (תהלים ג) כי אלף שנים צצנין כיוס: ועד עכשיו. ימות המשח:

א"ר יוחנן ללבי גליתי לאברי לאיבי בריה דרבי אבהו ימות המשיח לישראל שבעת אלפים שנה שנאמר ישיש עליך (ה') אלהיך אמר רב יהודה אמר שמואל ימות המשיח כמיום שנברא העולם ועד עכשיו שנאמר כימי השמים על הארץ רב נחמן בר יצחק אמר כימי נח עד עכשיו שנאמר כימי נח זאת לי אשר נשבעתי אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים וולתך (אלהים) יעשה למחכה לו ופליגא דשמואל דאמר שמואל ב"א אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד ואמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים לא נתבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים עין לא ראתה אלהים וולתך ופליגא דרבי אבהו דא"ר אבהו (א"ר) במקום שבעלי תשובה עומדין שם צדיקים אינו עומדין שם שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב ברישא רחוק והדר קרוב מאי רחוק רחוק דמעיקרא ומאי קרוב קרוב דמעיקרא ודהשתא ורבי יוחנן אמר לרחוק שהוא רחוק מעבירה קרוב שהוא קרוב מעבירה ונתרחק ממנה וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הנביאים כולן לא נתבאו אלא למשיח בתו לתלמיד חכם ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם ולמהנהגה תלמיד חכם מנכסיו אבל תלמודי חכמים עצמן עין לא ראתה אלהים וולתך מ"א עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית ר"ל אמר זה עדן לא ראתה עין מעולם וא"ת אדם היכן דר בגן ואם תאמר גן הוא עדן תלמוד לומר ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן: והאומר אין תורה מן השמים וכו': תנו רבנן כ"י דבר ה' בזה (ה') ומצותו הפך הכרת תכרת זה האומר אין תורה מן השמים ד"א כ"י דבר ה' בזה זה אפיקורוס ד"א כ"י דבר ה' בזה זה המגלה פנים בתורה הפר זה המפר ברית בשר הכרת תכרת כולם הוה תכרת לעולם הבא מכאן אומר רבי אליעזר המודעי המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמפרי ברייתו של אברהם אבינו והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה והמלביין פניו בחיבור ברבים אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא תניא אידך כי דבר ה' בזה זה האומר אין תורה מן השמים ויאפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו וזהו כי דבר ה' בזה ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מדקדוק זה מקל וחומר זה מגורה שוה זו זה הוא כי דבר ה' בזה תניא היה רבי מאיר אומר הלומד תורה ואינו מלמדה זה הוא דבר ה' בזה רבי נתן אומר כל מי שאינו משגיח על המשנה ר' נהוראי אומר כ"ל שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק רבי ישמעאל אומר זה העובד עבודת כוכבים מאי משמעה דתנא דבי ר' ישמעאל כי דבר ה' בזה זה המבזה דבור שנאמר [א] לו למשה מסיני אגבי ה' אלהיך לא יהיה לך אלהים אחרים וגו' רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר רבי יהושע אומר כל הלומד תורה ומשכחה דומה לאשה שיוולדת וקוברת רבי עקיבא אומר זמר

15. ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפדר וקרה לארבעה ראשים: בראשית ב י 16. כי דבר י' ביה ואת מצותו הפך הכרת תכרת הנפש והוא עונה בה: במדבר טו לא וצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יקרה לך אלהים אחרים על פני: שמות כ ב